

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Qvintum

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Caput Primum. a Felix Papa.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74544](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74544)

D. D. E M A N U E L I S
 G O N Z A L E Z
 T E L L E Z,
 C O M M E N T A R I A
 I N L I B R V M Q V I N T V M
 D E C R E T A L I U M
 G R E G O R I I I X.

T I T U L U S P R I M U S.

De accusationibus, inquisitionibus, & denuncia-
 tionibus.

C A P U T P R I M U M.

^a Felix Papa,

UOTIES Episcopus super certis accusatur criminibus, si tales fuerint accu-
 satores, qui iuste, & Canonicè recipi debeant, legitima in b Synodo suo in tem-
 pore congregatà, ab omnibus canonicè audiatur, qui sunt in Provinciis Epif-
 copis. Quod si legitimi non fuerint accusatores, non fatigetur Episcopus,
 quia Sacerdotes ad sacrificandum vacare debent, non ad litigandum. Nec
 illi, qui throni Dei vocantur, pravorum hominum insidiis turbari debent, sed liberè
 Christo Domino famulari.

N O T Æ.

^a FELIX) Ita etiam legitur in prima collectio-
 ne, sub hoc titulo cap. 1. & ex ipsa epistola Fe-
 licis II. ad Episcopos in Alexandrina Synodo con-
 gregatos, citatur textus hic à Carnotensi p. 5. De-
 creti, cap. 279. Buchardo lib. 1. Decreti, cap. 169.
 D. D. Gonzal. in Decretal. Tom. V.

& verba in presenti textu relata, extant in eadem
 Epistola 1. Felicis Papæ II. cap. 17. tom. 1. Conci-
 lior. Bini, & apud Luitprandum in ejus vita: ex
 qua restituo litteram hujus textus, ut etiam fecit
 Anton. August. in notis ad hunc textum. Sed licet
 tot in collectionibus tribuatur textus hic Felici II.
 non tamen immeritò de ejus fide dubitavit Baro-
 nius

A

nus

nium anno 357. num. 153. siquidem temporibus Felicis II. Athanasio in Eremo latitante nullus plane locus, vel ullum tempus opportunum congregandi Synodum potuit esse; unde quomodo poterat Felix ad Episcopos in Synodo congregatos rescribere? Sed ut ad Felicem II. revertamur, sciendum est, Liberio Summo Pontifice in exilium misso à Constantino Imperatore, quia Arrianis subscribere, nec communicare volebat, Romanum Clerum iurejurando promississe, nullum se alium Pontificem admissurum superstitite Liberio: sed postea operâ Arrianorum, ac præcipuè Acacii, Cæsareensis Episcopi Felix Diaconus Romanus Pontifex creatus fuit. Rufinus lib. 10. histor. cap. 22. Theodoretus lib. 2. hist. cap. 17. Sozomenus lib. 4. hist. cap. 10. Hieronymus catal. in Acacicio: qui licet Arrianus non esset, liberè tamen cum Arrianis communicabat, ideoque eo tempore nullus Catholicorum cum eo communicabat: sed post biennium cum Liberius per vim & minas Concilio Sinitensi subscripsisset, cum Arrianisque communicasset, atque Athanasium condemnasset, Romanus Clerus abrogatâ Liberio, Pontificiâ dignitate, ad Felicem se contulit, quem Catholicum esse sciebat, & ex eo tempore cœpit Felix ut legitimus Pontifex Ecclesiam regere, cum Liberius tanquam hæreticus dejectus esset: sed Felix jam verus Papa agnoscens Ecclesiæ, & fidei periculum, non solum recessit ab Arrianorum communione, verum etiam coactò Concilio declaravit, Imperatorem Constantium, & Episcopos Ursacium, & Valentem, cum quibus Liberius pacem fecerat, verè hæreticos esse, & propter hanc damnationem Constantii, Coræ in Latio obruntatione capitis martyrio coronatus est, ut habetur in Martyrol. Romano, die 29. Julii. Sed cum ejus ingressus iniquus creditus esset, & de ipsius obitu pugnantia scriptorum testimonia reperirentur, temporibus Gregorii XIII. cum de emendatione Martyrologii Romani ageretur, non levis disceptatio fuit, an ex eo expungendus esset Felix, nec ne? Et tunc accidit planè veluti divino miraculo, ut cum in Diaconia Sanctorum Martyrum Cosmæ & Damiani in foro ad templum Pacis posita, quidam homines malè consulti, sed non sine divina providentia, clam altare unum à dextris positum suffoderent, ut thesaurum quærerent, quem audierant ibi esse reconditum, in marmoream arcam inciderunt, in cuius altero latere lapideæ tabulæ interstitio ab altero distincto repositæ inventæ fuerunt Reliquiæ Sanctorum Martyrum Marci, atque Marcellini, & Tranquilliani: in altero verò arcæ latere Corpus Sancti Felicis, de quo agimus, unâ cum lapideo laterculo intus posito his literis exarato: *Corpus Sancti Felicis Papa, & Martyris, qui damnavit Constantium.* Refert Baronius dicto anno 357. qui huic præclaro Pontifici rescripsisse Constantium Imperat. in l. 14. Cod. Theodof. de Episc. & Cleric. refert, in cuius Epigraphæ legitur, *Constantius Imperator August. & Iulianus Cæsar Felici Episcopo,* quo tempore adhuc Liberium restitutum non fuisse doctè probat Gothofredus, & Sanctum hunc ab injustis calumniis defendunt Bellarminus lib. 4. de Romano Pontifice, c. 9. Theophilus Raynaud. de calumnia c. 25. fol. 445. Severinus Binius in notis ad eius vitam, Frat. Anton. Perez in Pentat. fidei, de R. P. cap. 3.

b Synodo.) Provinciali videlicet, juxta tradita in cap. 1. de judiciis.

c Legitimi.) Legitimum in jure generaliter dicitur, quidquid est iustum, & legi consonum, quasi secundum legem, aut per legem receptum. l. legitima §. ff. de pactis, cap. legitima, de appellat. lib. 6. l. lege obvenire, ff. de V. Subi Gedeus, Gentilis, & Forner. Undè accusatores legitimi in præsentidicuntur omnes illi, qui iustè, & secundum leges ad accusandum idonei proponuntur; ut satis deducitur ex illis verbis hujus textus, ibi: *Si tales fuerunt accusatores, qui iustè & canonicè recipi debeant.*

COMMENTARIUM.

EX hoc textu loquens communiter deducitur assertio. *Ad petitionem illegitimi accusatoris reus in judicio fatigandus non est.* Probant eam textus in cap. cum P. repellantur, cap. meminimus 13. cap. cum oportet 19. cap. cum dilectus 20. c. accedens, hoc tit. cap. nihil 2. qu. 1. cap. in primis, §. sed 3. quest. 9. cap. dignum 6. quest. 6. cap. si qui sunt 17. cum sequent. 2. quest. 3. cap. qui sub 3. cap. postulasti 6. 3. q. 6. cap. prohibentur 1. quest. 1. cap. constitutus 3. quest. 5. cap. qui crimen 2. q. 2. cap. Canonice, cap. similiter, cum sequent. 3. q. 5. c. cum in tua, de sponsal. cum aliis congestis ab Anton. August. in epit. lib. 30. tit. 4. in quibus docetur, illegitimum accusatorem admittendum in judicio non esse, l. qui accusare, ff. de accusat. l. crimini, l. ignorat, Codic. qui accusare, l. 2. tit. 1. part. 7. Illustrant ultra congestos à Barb. his, Petrus Gregor. lib. 5. partit. tit. 9. cap. 3. & lib. 2. synagm. c. 12. Sorus lib. 5. de iustit. quest. 4. art. 3. Vighel. in method. juris Pont. fol. 33. Simancas de Catholicis lib. 1. cap. 9. num. 39. Frago de regim. Christ. Reip. part. 1. lib. 5. disp. 12. §. 2. Decianus lib. tertio, tract. de crimin. cap. 3. Anton. Matthæus de crimin. ad tit. de accusat. cap. 3. plures congesti à Carlevallo de judiciis tom. 2. disp. 4. num. 26. Fornerius lib. 1. rer. quotid. cap. 24. & 25.

Sed in hanc assertionem pro dubitandi ratione ita insurgo: Reus licet ab illegitimo accusatore impetrus, omninò judicio comparere cogitur, saltem ad proponendum, & allegandum privilegium suum; immò etsi non compareat, tanquam contumax puniri valet, cap. veniens 15. hoc tit. l. si eximendus, §. final. ff. ne quis eum qui in jus vocatus, l. si reus, ff. judicatum solvi, l. ex quacunque 32. ff. si quis in jus vocatus, l. si quis ex aliena §. de judiciis: & interim dum exceptio accusatoris discutitur, debet etiam quæri de vita accusati, cap. querendum 2. quest. 7. Igitur propter illegitimum accusatorem fatigatur accusatus. Accedit, nam etsi illegitimus sit accusator, tamen reo accusato indicenda est purgatio Canonica, ut docetur in cap. veniens, cap. cum P. hoc tit. cap. cum P. de purgatione. Igitur quia fatigatur accusatus, etiam cum illegitimus est accusator. Augetur etiam, nam plerumque quis punitur sine accusatore à Magistratu qui reos inquirat, l. 1. §. quies, ff. de offic. Praefect. urb. l. 4. ff. ad leg. Jul. pecul. l. congruit, ff. de offic. Praefect. l. 1. c. de custod. reorum. Igitur facilius sine accusatore legitimo,

Quà dubitandi ratione non obstante vera est præsens de isto, pro cuius expositione sciendum est, accusare dici quasi causari à causa, cap. forus, §. accusator, de V. S. post Hostiens. notavit Anton. Matthæus ad tit. de accusat. cap. 1. & licè accusare variè accipitur, ut notavi in capite 1. qui matrimonium

concl.
io tra-
ditur &
proba-
ur.

4.
tradi-
o du-
andi
no.

5.
accusa-
quid?

6.
accu-
sationis
defini-
ti.

7.

8.

9.

10.

11.

12.

13.

14.

15.

16.

17.

18.

19.

20.

21.

22.

23.

24.

25.

26.

27.

28.

29.

30.

31.

32.

33.

34.

35.

36.

37.

38.

39.

40.

41.

42.

43.

44.

45.

46.

47.

48.

49.

50.

51.

52.

53.

54.

55.

56.

57.

58.

59.

60.

61.

62.

63.

64.

65.

66.

67.

68.

69.

70.

71.

72.

73.

74.

75.

76.

77.

78.

79.

80.

81.

82.

83.

84.

85.

86.

87.

88.

89.

90.

91.

92.

93.

94.

95.

96.

97.

98.

99.

100.

101.

102.

103.

104.

105.

106.

107.

108.

109.

110.

111.

112.

113.

114.

115.

116.

117.

118.

119.

120.

121.

122.

123.

124.

125.

126.

127.

128.

129.

130.

131.

132.

133.

134.

135.

136.

137.

138.

139.

140.

141.

142.

143.

144.

145.

146.

147.

148.

149.

150.

151.

152.

153.

154.

155.

156.

157.

158.

159.

160.

161.

162.

163.

164.

165.

166.

167.

168.

169.

170.

171.

172.

173.

174.

175.

176.

177.

178.

179.

180.

181.

182.

183.

184.

185.

186.

187.

188.

189.

190.

191.

192.

193.

194.

195.

196.

197.

198.

199.

200.

201.

202.

203.

204.

205.

206.

207.

208.

209.

210.

211.

212.

213.

214.

215.

216.

217.

218.

219.

220.

221.

222.

223.

224.

225.

226.

227.

228.

229.

230.

231.

232.

233.

234.

235.

236.

237.

238.

239.

240.

241.

242.

243.

244.

245.

246.

247.

248.

249.

250.

251.

252.

253.

254.

255.

256.

257.

258.

259.

260.

261.

262.

263.

264.

265.

266.

267.

268.

269.

270.

271.

272.

273.

274.

275.

276.

277.

278.

279.

280.

281.

282.

283.

284.

285.

286.

287.

288.

289.

290.

291.

292.

293.

294.

295.

296.

297.

298.

299.

300.

301.

302.

303.

304.

305.

306.

307.

308.

309.

310.

311.

312.

313.

314.

315.

316.

317.

318.

319.

320.

321.

322.

323.

324.

325.

326.

327.

328.

329.

330.

331.

332.

333.

334.

335.

336.

337.

338.

339.

340.

341.

342.

343.

344.

345.

346.

347.

348.

349.

350.

351.

352.

353.

354.

355.

356.

357.

358.

359.

360.

361.

362.

363.

364.

365.

366.

367.

368.

369.

370.

371.

372.

373.

374.

375.

376.

377.

378.

379.

380.

381.

382.

383.

384.

385.

386.

387.

388.

389.

390.

391.

392.

393.

394.

395.

396.

397.

398.

399.

400.

401.

402.

403.

404.

405.

406.

407.

408.

409.

410.

411.

412.

413.

414.

415.

416.

417.

418.

419.

420.

421.

422.

423.

424.

425.

426.

427.

428.

429.

430.

431.

432.

433.

434.

435.

436.

437.

438.

439.

440.

441.

442.

443.

444.

445.

446.

447.

448.

449.

450.

451.

452.

453.

454.

455.

456.

457.

458.

459.

460.

461.

462.

463.

464.

465.

466.

467.

468.

469.

470.

471.

472.

473.

474.

475.

476.

477.

478.

479.

480.

481.

482.

483.

484.

485.

486.

487.

488.

489.

490.

491.

492.

493.

494.

495.

496.

497.

498.

499.

500.

501.

502.

503.

504.

505.

506.

507.

508.

509.

510.

511.

512.

513.

514.

515.

516.

517.

518.

519.

520.

521.

522.

523.

524.

525.

526.

527.

528.

529.

530.

531.

532.

533.

534.

535.

536.

537.

538.

539.

540.

541.

542.

543.

544.

545.

546.

547.

548.

549.

550.

551.

552.

553.

554.

555.

556.

557.

558.

559.

560.

561.

562.

563.

564.

565.

566.

567.

568.

569.

570.

571.

572.

573.

574.

575.

576.

577.

578.

579.

580.

581.

582.

583.

584.

585.

586.

587.

588.

589.

590.

591.

592.

593.

594.

595.

596.

597.

598.

599.

600.

601.

602.

603.

604.

605.

606.

607.

608.

609.

610.

611.

612.

613.

614.

615.

616.

617.

618.

619.

620.

621.

622.

623.

624.

625.

626.

627.

628.

629.

630.

631.

632.

633.

634.

635.

636.

637.

638.

639.

640.

641.

642.

643.

644.

645.

646.

647.

648.

649.

650.

651.

652.

653.

654.

655.

656.

657.

658.

659.

660.

661.

662.

663.

664.

665.

666.

667.

668.

669.

670.

671.

672.

673.

674.

675.

676.

677.

678.

679.

680.

681.

682.

683.

684.

685.

686.

687.

688.

689.

690.

691.

692.

693.

694.

695.

696.

697.

698.

699.

700.

701.

702.

703.

704.

705.

706.

707.

708.

709.

710.

711.

712.

713.

714.

715.

716.

717.

718.

719.

720.

721.

722.

723.

724.

725.

726.

727.

728.

729.

730.

731.

732.

733.

734.

735.

736.

737.

738.

739.

740.

741.

742.

743.

744.

745.

746.

747.

748.

749.

750.

751.

752.

753.

754.

755.

756.

757.

758.

759.

760.

761.

762.

763.

764.

765.

766.

767.

768.

769.

770.

771.

772.

773.

774.

775.

776.

777.

778.

779.

780.

781.

782.

783.

784.

785.

786.

787.

788.

789.

790.

791.

792.

793.

794.

795.

796.

797.

798.

799.

800.

801.

802.

803.

804.

805.

806.

807.

808.

809.

810.

811.

812.

813.

814.

815.

816.

817.

818.

819.

820.

821.

822.

823.

824.

825.

826.

827.

828.

829.

830.

831.

832.

833.

834.

835.

836.

837.

838.

839.

840.

841.

842.

843.

844.

845.

846.

847.

848.

849.

850.

851.

852.

853.

854.

855.

856.

857.

858.

859.

860.

861.

862.

863.

864.

865.

866.

867.

868.

869.

870.

871.

872.

873.

874.

875.

876.

877.

878.

879.

880.

881.

882.

883.

884.

885.

886.

887.

888.

889.

890.

891.

892.

893.

894.

895.

896.

897.

898.

899.

900.

901.

902.

903.

904.

905.

906.

907.

908.

909.

910.

911.

912.

913.

914.

915.

916.

917.

918.

919.

920.

921.

922.

923.

924.

925.

926.

927.

928.

929.

930.

931.

932.

933.

934.

935.

936.

937.

938.

939.

940.

941.

942.

943.

944.

945.

94

accusatorem dici, quia ad causam vocat, id est trahit, seu defert. Accedit lex *qui de crimine* 9, C. hoc tit. ibi: *In accusationem deductus est, l. penult. C. qui accusare*, ibi: *Delator atque accusator & l. indicasse 197. ff. de V. S. ubi Jurisconsultus constituit delictum inter detulisse, & accusasse, ut sub verbo indicasse, primum gradum constituat, qui detulit, secundum, qui arguit; tertium, qui accusavit; ultimum, qui convicit, ut explicat Decianus d. lib. 3. c. 2. num. 4. Nec etiam obstat difficultas expensa ex verbo *criminis*, juncto d. c. 1. s. *distin.* nam differentia inter crimen, & peccatum, non procedit attempto communi usu loquendi, ut ex pluribus iuribus probant Nauarrus, & Beronius *ubi supra*, juxta quem loquendi usum, qui verborum proprietati praefertur, c. ex *litteris* 7. ibi: *Ad communem verborum intelligentiam, de sponsalibus, & l. librorum, §. quod autem, ver. nam & ff. deleg. 3. intelligi potest particula criminis*, in dicta definitione: tum etiam quia in d. l. *levia*, dicuntur crimina levia per comparationem ad alia graviora, seu gravia; veruntamen adhuc illa levia, eo ipso, quod crimina sunt, secundum sermonis proprietatem sunt in se gravia peccata. Nec tandem ultima difficultas obstat, quia respondetur fatendo inscriptionem, vel subscriptionem non esse de essentia, aut substantia accusationis, & in aliquibus casibus non requiri; & propterea in dicta definitione, quam probamus, non fit mentio inscriptionis, aut subscriptionis; & loco illius apponitur particula *solemniter*, quae refertur ad omnia solemnia in accusationibus necessaria, quae licet non pertineant ad essentiam accusationis, pertinent tamen ad eius formam, & ordinem, ad constituendam differentiam, per quam accusatio ab inquisitione, & denunciatione distinguitur.*

7.
De Per-
sonis,
que ac-
cusare
possunt

De hac igitur accusatione hoc modo accepta, & definita agitur in praesenti titulo; sed cum in qualibet materia prius de personis agendum sit, ideo in hoc textu, & sequentibus, de accusatoribus, & quanam legitimi sint, tractatur: circa quos sciendum est, omnes regulariter legitimos credi accusatores, nisi specialiter accusare prohibeatur legibus. Hincmarus epist. 7. c. 4. *Si quis autem scire desiderat, quales accusatores ac testes ad accusationem Sacerdotum recipi debeant, & quid de accusatore faciendum sit, pleniter in canonibus & legibus, quibus una cum sacris Canonibus sancta moderatur Ecclesia, poterit reperire.* Et Hadrianus Papa in c. *placuit* 2. q. 7. ait: *Placuit eorum accusandi sacerdotes, & testificandi in eos vocem obstruere, quos non humanis, sed divinis vocibus mortuos esse scimus, quia vocem funestam interdici potius, quam audiri oportet.* Vocem funestam criminoforum dixit Hadrianus, ut etiam Melchias Papa, & Pelagius II. transcripti a Gratiano in c. 2. 3. q. 5. c. 54. 2. q. 7. explicat & illustrat Ant. Augustin. in *notis ad can. 29. Hadriani Papae*. Quare si cognoverimus, quae istae personae sunt, simul agnosceremus caeteras personas, quibus accusandi facultas competit, ut agebat Marcellus in *l. qui accusare* 8. ff. hoc tit. Faciunt textus in *l. qui accusare*, C. hoc tit. l. c. *prohibetur* 2. q. 1. & ita dictum hoc est prohibitorium, ut docuerunt Jul. Clarus *lib. 5. sentent. q. 14. §. final. n. 1.* Decianus *lib. 3. tract. crimin. c. 6.* Duarenus *ad tit. de accusat. c. 3.* Ant. Gomez *lib. 3. variar. cap. 1. n. 31.* Et primo propter sexum accusare prohibentur feminae, c. *prohibetur* 2. q. 1. c. de *crimine* 15. q. 3. d. l. 8. d. l. *qui accusare*, l. 5. ad leg. Fab. C. nisi suam, suorumve injuriam prosequantur, id est eorum, in quos ex lege testimonium invite non dicitur, l. 1. & 2. ff. hoc tit. l. 4. 5. 9. & 14. C. *qui accu-*

sare, l. *et si* 19. C. ad leg. *Corn. de falsis*, l. 4. l. 12. *vers. nisi certus*, C. *qui accusare*. Audiuntur etiam in crimine laeae Majestatis, l. in *questionibus* 8. ff. ad leg. *Jul. Majest.* ubi pro *judicium*, legendum esse *indictum*, probat Gothofredus in l. 3. *Cod. Theodos.* hoc tit. c. *sanè*, §. unde 15. q. 3. *annonae fraudatae*, l. *multe* rem 13. ff. hoc tit. l. *final. §. final. ff. ad leg. Jul. de annon. suspecti tutoris* l. 1. §. *consequens*, ff. de *suspecti* tutor heresis, sacrolegii, & simoniae, quia haec delicta in pluribus aequiparantur laeae majestati, l. 4. C. de *heret. l. si quis in hoc* 10. l. *si quemquam* 31. C. de *Episc. & Cleric.* Et licet ad crimen falsi hoc extendat Decianus *lib. 3. tract. crimin. cap. 7. n. 18.* rectius tamen contrarium probat Ant. Mathaeus *ad tit. de accusat. cap. 1. num. 2.* Secundo propter aetatem ab accusatione accentur pupilli, adeo ut nec populum actionem intendere possint, d. l. *qui accusare*, l. *mulieri, & pupillo*, ff. de *popul. action. nisi suam*, vel suorum injuriam prosequantur, l. 2. l. 8. l. 11. ff. hoc tit. *can. 6. Synodi C. P. ibi: Sed tamen omnibus, quibus accusatio denegatur, in causis propriis accusandi licentia non neganda* Fornerius *lib. 4. rer. quorid. c. 5.* Unde apud Apuleium in *apolog.* Licinius Vitricum Apuleium capitali judicio accusavit, id est magicarum artium, & maleficiorum, propter matrem suam quam Apuleius magicis artibus ad sui maleficia pellexisse assererat, ut exponit Gentil. *ad ipsam apolog. num. 39.* Etiam possunt pupilli de testamento Patris adulterato, & de vitio instrumenti accusationem instituire, l. 2. §. 1. l. 8. ff. hoc tit. l. 5. C. *qui accusare*. In laeae etiam Majestatis divinae, & humanae accusatione pupillos admitti; non male docet Anton Mathaeus; siquidem alii, qui jus accusandi non habent, eo casu audiuntur, l. *famos* 7. *in questionibus*, ff. ad leg. *Jul. Majest.* Et licet his casibus, quibus permixtum est pupillis accusare, consilium tamen tutoris intervenire debere innu videatur in *l. ibi tamen* 11. ff. hoc tit. *apud Paulum lib. 5. sentent. tit. 12.* verius tamen est eo verbo auctoritatem simul intelligi, ex l. 4. C. de *auctor. praestand.* Quoad puberes, minores videlicet 25. annis, attinet, lex Julia de adultis specialiter eis vetat illius delicti accusationem, unde à contrario deducitur, in aliis admittendos esse, l. *si maritus* 15. §. *lex Julia*, ff. ad leg. *Jul. de adult.* immò & minorem accusare posse, si 17. annos habeat, & curatorum in judicio, probatur ex l. 1. ff. de *postul. l. 4. C. de auctor. praestand.* Et licet in accusatore eisdem 20. annos, qui in teste desiderantur ad testimonium perhibendum in causa criminali, ex l. *in testimonium* 20. ff. de *testibus*, petant Decianus *lib. 3. tract. crim. c. 12.* Jul. Clarus *lib. 5. sentent. §. final. quast. 14. num. 7.* Farinac. in *praxi, quast. 12. num. 15.* merito tamen contrarium tenuit Ant. Mathaeus *ubi supra*, quia non ut ex fide testis, ita ex fide accusatoris salus rei pender.

Ob conditionem suam accusare non possunt sveri, c. *canonica, vers. Ant. liberos, cap. accusatores*, *Ref. §. final. cap. nullus* 3. *quast. 5. l. 26. Cod. ad leg. Jul. de adul.* nisi in criminibus laeae Majestatis divinae aut humanae, fraudatae annonae, falsae monetae, fraudati census, in quibus servi etiam contra Dominos audiuntur, l. *vix certis* 53. ff. de *judiciis*, l. 7. §. *servi*, ff. ad leg. *Jul. majest.* Licet etiam servo deferre interfectorem domini sui, l. 1. *Cod. de precibus Imper.* & dominum accusare de suppreffis tabulis, in quibus liber esse justus erat, *dist. l. vix*, 53. l. 7. ff. ad leg. *Corn. de fals.* Sed hoc emendatum credit Anton. Mathaeus *dist. cap. 1. numero 4. in l. penult. Codic. qui accusare*, ubi tantum in crimine

mine læta Majestatis servos audiri contra dominos, Arcadius, & Honorius sanxerunt, licet in *l. unic. Cod. Theodos. ne propter crimina serui*, ubi ea constitutio reperitur, delit taxativa tantum, circa filios existentes in sacris paternis; licet enim legitimam personam habeant standi in iudicio, *l. non 44. §. 1. l. licet 56. ff. de iudicis, l. 6. §. 7. Cod. eod. titul.* verius tamen est, nisi consentiente patre accusare non posse, *l. sed nnius 17 §. filio, ff. de iniuriis*, excepto adulterii crimine propter vindictam proprii doloris, *l. inter 6. §. penult. l. filium 37. ff. ad l. lul. de adult.* Etiam propter sacramentum in ingressu militiae praestitum accusare non possunt milites, ne occasione hac discedant à castris, nisi suam, vel suorum injuriam persequantur, aut in criminibus legis Juliae Majestatis, fraudatae anno-nae, *l. 3. §. si tamen 11. ff. hoc titulo, l. §. si crimen, Cod. qui accusare, l. famosi 7. §. 1. ff. ad leg. Jul. Majest.* Ad veteranos extra castra degentes hæc prohibitio non extenditur, quia non militant, etsi delatores esse prohibeantur, *l. de ferro 18. §. veteranis, ff. de iure fisci.* Decianus *lib. 3. tract. crim. cap. 16.* Etiam Magistratus illi, qui Imperium exercent, accusare non possunt, quia & ipsi ratione officii accusare nequeunt, *dict. c. prohibetur, dict. l. 8. ff. hoc titulo.* nisi Magistratus minor sit, qui Imperium non obtinet, qui & accusare, & accusari valet, *l. nec Magistratibus 32. ff. de iniuriis.* Propter crimen plures accusare nequeunt, veluti Hæretici, Pagani, cialium, cum sequentibus, *c. 1. §. 2. cap. suspectos, cap. canonica; cap. nullus 4. quest. 1. incestuosi, cap. consanguineum 3. quest. 4. sortilegi, seu magi, cap. final. 2. quest. 8. cap. constitutus 3. quest. 5. aut simili graviori crimine impliciti, cap. cum dilecti, hoc titulo, cap. super sunt, cap. querendum 2. quest. 7.* quia iniquum est rationem vitæ ab alio reposcere, qui non possit suæ reddere. Eleganter Cicero de divinatione, ibi: *Nulla salus Reipublica major est, quam eos, qui alterum accusant, non minus de laude, de honore, de fama sua, quam illos qui accusantur, de capite, ac fortunis perimescere.* Itaque semper ij diligentissimè, laboriosissimèque accusarunt, qui se ipsos in discrimen estimationis venire arbitrati sunt: idèò accusare nequeunt, qui in reatu sunt, donec absoluti fuerint, vel condemnati; salvà tamen civitate, & estimatione, *l. 4. ff. hoc titulo, l. neganda, Cod. qui accusare, l. 5. ff. de public. iudic.* nam infames infamia juris omninò ab accusando accentur *l. 4. §. 8. ff. hoc titulo, l. crimini 15. Cod. qui accusare, l. 1. §. quorum, ff. ad Turpil. l. ob hac 20. ff. de his qui notant infamia.* Decianus *lib. 2. tract. crimin. cap. 17. §. 24.* Ob paupertatem accusare nequeunt qui minus, quàm 50. aureos in bonis habent, *l. nonnulli 10. ff. hoc titulo, quæ exstat in cap. prohibetur, §. nonnulli 2. quest. 1. cap. in primis, §. sed de personis, ead. quest.* Decianus *dict. lib. 3. cap. 22. num. 19.* Jul. Clarus *dict. §. final. quest. 14. num. 20. Farinac. quest. 14. num. 48.* & meritò, cum credantur præmii dumtaxat causà ad accusationem accedere, eandemque ad divitias assequendas viam affecturos, quâ Hispo grassatus est, de quo Tacitus *lib. 1. annal. ibi: Formam vite inuit, quam postea celebrem miseria temporum, & audacia hominum fecerunt; nam egens, ignotus, iniquus, dum oculis libellis savitæ Principis adrepti, mox clarissimo cuique periculum facessit, potentiam apud unum, odium apud omnes adeptus, dedit exemplum, quod sequenti, ex pauperibus divites, ex contemptis meuen-di, perniciem aliis, ac postremum sibi invenere.*

D. D. Gonzal in Decretal. Tom. V.

Denique idcirco pauper, etsi probus videatur, ad accusandum non admittitur, quoniam talio est calumnia pœna, *l. non prius 7. l. ultim. ff. de calumn.* & eam pauper pati non potest, qui bona non habet, etsi infami littera deterreri possit, ut ajebar Plinius in *Panegy.* relatus ab Ant. Matthæo *dict. cap. 1. num. 10.* Indè quia quaestus gratiâ accusat, non auditur, *cap. significante 5. qui matrimonia accusare.* Etiam non admittitur ad accusandum, qui in duos reos eodem tempore jam inscripsit, etsi diverforum criminum; nam quo minus successivè plures reos quis faciat, aut ejusdem criminis plures quis eodem tempore accuset, jus non impedit, *dict. l. 8. ff. hoc titulo, l. cum rationibus 16. Cod. qui accusare, l. 2. Codice, si reus.* Nec contrarium probatur in *l. hos accusare 12. §. lege, ff. hoc titulo.* nam ibi pro duobus, legendum esse tribus, jam notavit Cuiac. *lib. 6. obs. cap. 12.* Item accusare non possunt inimici, ut dicemus infra in *cap. meminimus.* Tandem sunt alii, qui accusare possunt, sed non omnes; nam liberti, alumni, & familiares personæ non possunt accusare parentes, patronos, vel suos, quia civiliter de eis tantum queri debent sui patrimonii defendendi causà, *l. 8. §. ultim. l. 11. §. 1. ff. hoc titulo, l. iniquum 17. §. penult. Cod. qui accusare, l. 9. Codice ad leg. Cornel. de falsis, l. 2. §. 5. Cod. ad leg. Cornel. de falsis.* Indè inferior superiorem, vel minor majorem accusare non potest, *cap. qualis, §. final. cap. sequenti. c. majorem, c. querendum, cap. in sancta 2. quest. 7.* exponit Vigel. in *method. juris can. lib. 1. cap. 6. fol. 35.* etiam ob cognationem frater adversus fratrem non auditur in criminibus gravioribus, *l. si magnum 12. l. si sororem 18. Cod. qui accusare: reliquorum cognatorum nulla habetur ratio.* Nec contrarium probat textus in *l. tutor 9. ff. de suspect. tutor.* non enim ibi prohibetur cognatos, & affines accusare, si aliquod gravius delictum admiserint; sed vetatur cum nota, & infamia eos removere, si quid levius admiserint, ita ut suspiciones magis, & mores, quàm crimina suspectos fecerint. Prosequuntur alias personas, quæ accusare nequeunt, Lancellorus & Conradus in *praxi crimin. titulo, de accusat. num. 9.* Jul. Clarus *dicto §. final. quest. 14. per totam,* ubi lætè Baiardus, Farin. & Decianus ubi supra.

His suppositis apparet ratio præsentis textus; nam cum illegitimi accusatores in iudicio ad accusandum non admittantur, ad eorum petitionem non debet fatigari, aut molestari accusatus, immò potius acculator repellitur à iudicio, & ipse accusatus absolvitur à iudicii instantia; sicut enim Republicæ interest delicta detegi, in iudiciumque deduci ad publicam vindictam, ne ipsa maneat impunita, *cap. si omnia 6. quest. 1. l. illud, ff. ad leg. Aquil.* ita etiam illi expedit ne ab omnibus proposita accusatione fatigetur accusatus, alioquin eveniet sæpè sæpius privato odio innocentes iniqua accusatione fatigari, & aliquando nocentes pœnam evadere prævaricatione, seu tergiversatione adversarii, juxta textum in *cap. si qui 2. quest. 4.* contingeretque criminis ireum accusare criminiosum, vitam alienam arguendo, qui propriam emendare volebat, cum ille qui talem gestat in oculo, festucam de oculo fratris erueret non possit, ut Christus Dominus ajebar apud S. Lucam *cap. sexti.* relatus in *cap. si crimen 6. quest. 1.* Undè in criminali iudicio prius agendum esse de legitimatione accusatoris, docetur in *cap. in primis 2. quest. 1. l. si queramus ff. de testam. Meritò*

A 3

ergo

ergo Felix II. in præfenti docet, fatigandum non esse accusatum, si legitimus non sit accusator. Et licet Felix tantum agat de Episcopo accusato, accipiendus tamen est juxta generalem litteram, quæ reperitur in hac sexta collectione, de quocunque accusato, & quocunq; accusatore, in Judicio publico, sive privato, quia in quocunq; judicio criminali legitimus esse debet accusator. Quo verò tempore legitimum debet persona accusatoris, exponit Carleual. tom. 2. de judic. titul. 1. disputatione 4.

10.
Dissol-
vitur
dubitan-
di ratio.

Nec obstat dubitandi ratio supra adducta, pro cuius solutione discrimen constituendum est inter eum casum, in quo notorium est, seu Judici constat, vel ex libello, seu forma accusationis, accusatorem illegitimum esse; & inter eum casum, in quo illegitimitas accusatoris ante citationem Judici notoria non erat, sed postea apparuit. Primo casu ad petitionem illegitimi accusatoris fatigari reus minimè debet, nec in judicio cogitur comparere, cap. placuit, §. liberi 4. quest. 3. cap. si Episcopus 8. 3. quest. 1. cap. bona 36. in fin. de elect. quoniam tunc Judex ex officio suo illegitimum accusatorem à judicio repellere debet, licet reus de ejus illegitimitate non excipiat; quia etsi Judex officium suum impartiri non debeat propter privatam commodum, cap. ad nostram, de jurejur. l. 4. §. hoc autem, de damno infect. tamen hoc in casu ex officio proprio accusatorem à Judicio repellit, quia hæc illegitimitatis exceptio non solum respicit privatam commodum, sed honorem judicii, & publicam utilitatem, argumento textus in cap. si quisant, cap. quarendum 2. quest. 7. cap. 1. cap. exceptionem, de excepti. l. ulim. ff. de peti. hered. notat Glossa verbo Repellere, in cap. nulli, hoc titul. Socinus hic, num. 17. Butrius num. 11. qui hoc casu accipiunt præsentem Felicis sententiam. Secundo verò casu, quando Judici accusatorem illegitimum esse constat, reus ab eo impeditus comparere tenetur; & si non compareat, ut contumax puniri potest; & si postea appareat accusatorem illegitimum esse in prosecutione judicii, reus absolvitur, nec fatigatur. Quo casu procedit textus in dict. cap. veniens, hoc titul. in cuius specie Episcopus accusatus comparere jubetur ad purgandam contumaciam; quia licet illegitimus esset accusator, hoc tamen Pontifici non constabat ante citationem, sed postea apparuit; ideoque comparere debebat Episcopus, saltem exceptionem illegitimitatis allegaturus, ne Pontificis auctoritas illud videretur, contra textus in l. ex quocunque, ff. de in jus vocand. l. 5. ff. de judiciis: quo modo exponit textus in cap. si duobus, cap. cum parati, de appel. Socinus in dict. cap. veniens, num. 11. Ex qua doctrina deducitur, quod si reus fuerit citatus ad petitionem illegitimi accusatoris, de cuius illegitimitate judici ante actionem non constiterat, & ipse exceptionem illegitimitatis non opposuit, iudicium valet, l. qui accusare, l. hos accusare, ff. hoc titul. Docent Butrius hic num. 5. Bartol. in l. 1. §. accusatoris, ff. ad Turpil. Et similiter si cum accusationem instituit, legitimus, & idoneus erat, sed post causam inchoatam, in ipsius prosecutione illegitimus reddatur, propter supervenientem illegitimitatē à judicio repelli non debet, quia licet accusationem de novo proponere non possit, tamen prosequi eam rectè valet, l. si quis reus, ff. de public. judic. ubi condemnatus, & etiam deportatus, prosequitur iudicium inchoatum, quod propter bonum publicum, & judiciariam auctoritatem procedit, l. si quis, ff. ad leg. Tul. de adult.

Nec obstat augmentum ipsius dubitandi rationis, deductum ex dict. c. cum P. cui respondendum est, non posse reum ad petitionem illegitimi accusatoris fatigari, adeo ut reo accusato purgatio canonica indicenda non sit, propter infamiam insurgentem ex calumniosa, & minus solemnī accusatione, ut probat textus in cap. qualiter, el. 2. hoc titul. cap. cum insinante, de presump. cap. cum in juvenute, de purgat. canonic. cap. auditum 2. quest. 6. cap. in cunctis 11. qu. 3. in quibus purgare se reus non debet ab infamia criminis, quæ originem habuit ab inimicis, & illegitimis accusatoribus, ut docent Hostiensis in dict. cap. veniens, numero quinto Morla in emp. tit. de jurisd. num. 111. quia quando infamia non nascitur ex probabilibus conjecturis, quoad juris effectum infamia non dicitur, sed tantum sunt vanæ populi voces, de quibus curandum non est, cap. Ofius 2. de elect. l. Decurionum, Cod. de pœnis. Nec contrarium probat textus in d. c. cum P. cap. veniens, quia in eorum specie ad instantiam illegitimi accusatoris non injungitur purgatio propter infamiam à tali accusatione proveniente, sed propter publicam infamiam, quæ reus notatus erat ante accusationem, ob quam indicta fuit purgatio, ut docet Morla ubi supra, num. 111.

Nec obstat ultimum augmentum difficultatis, pro cuius solutione sciendum est, dubium esse apud Interpretes, an aliquis sine accusatore damnari possit. In qua questione communem opinionem sequutus negat Carthusius lib. singul. epistol. 99. pro qua sententia faciunt textus in l. 6. §. rescripto. & §. si quis accusatorem, ff. de mun. & honor. ubi docetur eum, qui non habet accusatorem, honoribus interim non esse prohibendum. Marcus Tul. in oratione pro Roscio Alerino, ubi ait, nocentem, nisi fuerit accusatus, damnari non posse Et lib. 2. de officiis, omne iudicium accusatione, & defensione constare scribit. Suffragantur DD. qui in omni iudicio has personas necessarias esse tradiderunt, accusatorem, reum, & iudicem, cap. forum 10. de V. S. cap. 1. 4. quest. 4. & accusatorem in primis requiri, constat ex D. Ambrosio epist. ad Syagrum, ibi: Si leges publicas interrogemus, accusatorem exigunt. Ex Marci rescripto de Auidio Cassio apud Vulcicum Gallianum, ibi: Adde quod non possumus reum facere, quem nullus accusat. Hinc Christus Dominus, cuius omnis actio est instructio, Judam, etsi furem esse compertum haberet, non abiecit, eo quod à nullo esset accusatus, ut expendebat D. Ambrosius in cap. si quis possessionem, 23. quest. 4. & cum adulteram mulierem deprehensam nemo accuseret, dixit: Nec ego te condemno, apud Joannem cap. 8. Eoque pertinet quod in actis Apostolorum legitimus, Romanis morem non esse hominem illum ad necem condemnare prius, quam reus præsentem tenuit Duarenus lib. 1. disput. cap. 38. Sed placet in hac Doctorum varietate media sententia, quam sequitur Fornerius lib. 1. rer. quotid. cap. 24. qui ait; neminem sine accusatore esse damnandum, vel eo qui accusatoris vice fungatur, veluti denunciatio, delatio, publica fama: quandoque enim privati, quandoque ex officio, ut stationarii, curiosi, vel similes, crimina notoria deferunt, ut post ejusmodi denunciationem Judex contra reum delatum in crimen inquiret, d. l. 6. §. nunciatores, ff. ad Turpil. l. ea quidem, C. de accusat. l. 1. C. de curiosis, lib. 12. Quo casu nuntiator loco accusatoris est, ut de publica fama probabimus infra in cap. evidentiæ:

11.
Dissol-
vitur
ultimū
augmentum
difficultatis.

evidentia: & hoc sensu legimus Claudium Gorgum lenocinii absque accusatore damnatum, l. 1. §. unde *quari*, ff. ad leg. tul. de adul. & Julium Casarem capitali supplicio affecisse libertum, alioqui sibi gratissimum (quamvis nullo accusante) eo quod Eritissimum Romani uxorem adulterasset, apud Suetonium in *lul. cap. 48*. Unde intelligitur lex 1. C. de *castod. reor.* in illis verbis: *Sive accusator existat, sive eum publicæ sollicitudinis cura produxerit*. Ubi per publicæ sollicitudinis curam intelliguntur officiales, stationarii, milites, seu hirenarchæ, de quibus Tertull. in *apolog.* ait: *Latronibus investigandis per universas provincias militaris statio sortitur*. Duraenus lib. 1. *disp. cap. 38* Revardus lib. 4. *variar. cap. 11*. Fornerius ubi *suprà*.

12. Exponitur cap. nulli 5. hoc tituli.
Sed *suprà* traditæ assertioni primò obstat textus in *cap. nulli 4. hoc tituli*. ubi cum quidam familiares cuiusdam Episcopi ipsum de quodam crimine accusarent, ipse exceptionem illegitimitatis opposuit, asserens eos criminosos esse, malæ famæ, & vilis opinionis: cumque quæreretur, an accusatores essent audiendi, respondit Paschalis, non licere Episcopo à sua accusatione repellere, quos à sua communi familiaritate neglexit separare, antequam ipsam accusarent. Ex quo textu deducitur, criminosos ad accusandum Episcopum admitti, nec etiam oppositâ criminis exceptione eos repelli: igitur etiam si illegitimus sit accusator, reus vexatur. Agnovit difficultatem Glossa in eo textu, & eam solvere intendit duplici modo. Primò asserit, criminosos accusatores in huius textus specie admissos fuisse, quia Episcopus de exceptis criminibus publicè infamatus erat, in quibus illegitimi etiam, & minus idonei accusatores admittuntur, *cap. per tuas, de simonia*, *suprà* probavi. Quam Glossæ sententiam plures tenuisse asserit Hostiensis *ibi num. 3*. Sed

quia hæc solutio verbis textus non congruit, siquidem in eo non agitur de criminibus exceptis, idè ab ea recedit Glossa, & veriùs docet, quod licet criminosi legitimi accusatores non sint, juxta *suprà* tradita; tamen cum Episcopus accusatur à suis familiaribus, non potest eos ut criminosos repellere, cum priùs deberet eos à sua familiaritate abjicere, aliàs non creditur homines malæ famæ, & vilis opinionis in sua familiaritate retinuisse, ut in eo textu dicemus.

Secundo *suprà* traditis obstat textus in l. 3. §. *prætere*, ff. de *suspect. tutor.* in illis verbis: *Prætere videndum est, an & sine accusatore possit suspectus repelli? Et magis est, ut repellat debeat*. Ex quibus aperte constat, posse quem sine accusatore damnari: ergò multò faciliùs cum illegitimo accusatore. Nec dici potest, in eo textu iudicem per inquisitionem processisse; quia ad utilitatem privatam officio suo iudex crimen inquirere non potest, ut ibi notavit Gothofredus. Pro cuius difficultatis solutione dicendum est, quod licet regulariter nemo damnetur sine accusatore, tamen jure singulari receptum est, quod si Prætori liqueat argumentis evidentissimis turem suspectum esse, & malè versari in tutela, vel cura, eum removeere possit, quod specialiter inductum fuit pupillorum favore, & ob publicam utilitatem, quoniam negotia pupillaria pertinent ad publicam curam, l. 10. §. *ult. ff. de testam. tutel. l. 1. ff. de excus. tut. l. 2. ff. qui petant tutor. l. 2. §. tractari*, ff. ad *Tertul. l. 19. C. Theod. de curat.* ut expressè docetur in d. §. *prætere*, & notavit Cujac. *ad tit. C. de suspect. tutor.*

Etiam præsentî assertioni opponi potest textus in c. *quàm gravi, de excessibus Prælat.* cujus interpretationem dedi in c. 2. *de confess. c. Porro, de divorciis*: & ejus interpretationem in ejus notis adduxi.

13. Exponitur l. 3. §. prætere ass. de suspect. tutor.

CAPUT II.

a Felix.

Hæc sunt quæ deinceps propter malorum hominum insidias, qui in Ecclesiam & in ecclesiasticos sæviunt viros indifferenter, conservari firmissimè volumus in sæcula. Si quis Episcopus ab illis b accusatoribus, qui c recipiendi sunt, fuerit accusatus, postquam ipse ab eis a charitative conventus fuerit, ut ipsam causam emendare debeat, & eam corrigere noluerit, non olim, sed tunc ad Summos Primates causa ejus canonicè deferatur, qui in congruo loco intra ipsam provinciam, tempore congruo, id est, autumnali, vel æstivo, Concilium regulariter convocare debent, ita ut ab omnibus ejusdem provinciæ Episcopis inibi audiatur. Quò & ipse regulariter convocatus, si eum aut infirmitas, aut alia gravis necessitas non detinuerit, adesse debet, quia ultra provinciæ terminos accusandi antè licentia non est, quàm audientia f rogetur.

NOTÆ.

1. a Felix.] Ita legitur in prima collectione, *sub hoc tituli. cap. 8* in hac autem sexta collectione legitur *idem*, quasi idem auctor sit huius textus, & antecedentis: sed Felicem II. auctorem esse illius textus, jam probavi; præsentem verò textum esse Felicis I. constat ex ejus epistola 2. quæ extat *rom. 2. Concilior.* ex qua transcripsi litteram huius textus, etiam neglectâ temporum ferie. Concilium utrumque caput ejusdem Felicis esse arbitrat. Burchardus lib. 1. *Decreti*, cap. 169. & 174. Carnotensis lib. 5. *Decreti*, cap. 271. & 292. ex Felice illum citant. Etiam reperitur textus hic in col-

lectione canonum Hadriani notis illustrata ab Ant. Augustino *rom. 1. Concilior. Bini*, & 18. Regiæ editionis, *can. 5*. Hujus thematis sententia referuntur ab Athanasio, & Alex. Synodo, tum ab eodem Felice minore *cap. 2. & 3. epist. 1. ad eundem Athanasium*, qui testis est, hoc etiam fuisse sumptum ex Nicæna Synodo: sed ante eam Synodum eadem fuit sententia tam primi Felicis, quàm Stephani *epist. 2.* & postea reperitur in *addir. capit. lib. 7. cap. 143*. Felix primus electus fuit ultimo die anni 172. & martyrio coronatus die 30. Maii. anno 275. ut post Baronium in eo anno, & in Martyrol. die 30. referunt Binius *d. rom. 1. Concil.* Ciaconius *rom. 1. de vit Pontific.* Carolus a sancto